

Promemorian Säkerhetszoner – ökade möjligheter för polisen att visitera för att förebygga brott (Ds 2023:31)

Ju2023/02781

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors yttrande utgår från regeringens mål att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen samt från regeringens mål att förbättra villkoren för det civila samhället.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF, ser att promemorian berör en aktuell och viktig samhällsfråga, bekämpningen av brott och brottslig verksamhet som utövas av kriminella i det offentliga rummet. Det är mycket angeläget att den typ av brottslighet bekämpas. MUCF ser dock att förslagets konsekvenser är svåra att bedöma utifrån de skäl som framförs nedan, och avstår därför från att ta ställning till promemorianas förslag.

5.3.1 Förutsättningar för ingripande

Enligt förslaget ska polisen kunna ingripa även när riskerna i det enskilda fallet är mindre konkreta och individspecifika. Skälen för att polisen kan göra bedömningen att det finns anledning att ingripa i en säkerhetszon kan till exempel vara att en person eller ett fordon motsvarar en riskprofil som arbetats fram med hjälp av polisiära erfarenheter av motsvarande situationer eller underrättelser. Detsamma gäller om en person tidigare varit involverad i allvarlig våldsbrottslighet, är klädd på ett visst sätt eller beter sig avvikande (s. 107). Detta ger ett mycket stort utrymme för enskilda poliser att fatta snabba beslut om kroppsvisitering av barn och ungdomar både utifrån fakta om individen och utifrån en bedömning av deras klädsel och beteende för stunden. Att det kan ha negativa effekter för den drabbade individen diskuteras närmare i nästa stycke.

5.3.2 Ingripande mot barn

Enligt förslaget ska de särskilda befogenheterna i en säkerhetszon, det vill säga att kroppsvisitera personer och genomsöka transportmedel för att söka efter vapen eller andra

farliga föremål, få användas mot barn, även barn som är yngre än 15 år. Det övergripande kriteriet är att det ska finnas en konkret risk för skjutning eller sprängning i området på grund av en konflikt mellan grupper. Förslaget följer den gällande praxis om att polisen kan använda tvångsmedel mot barn, även de barn som är under 15 år.

Att ta ställning till frågan om förslaget kan ha negativa konsekvenser mot barn och ungdomar är komplicerat. Det är naturligtvis positivt för både individen och för samhället om ett brott kan förhindras innan det äger rum. Det som gör ställningstagandet svårt är att även barn som inte alls är inblandade i brottslighet kan komma att bli föremål för polisens kroppsvisitering. Även om det är lagstiftarens intention att ett beslut om kroppsvisitation som berör barn måste fattas med särskild omsorg, samt att polisen inte får ingripa på grund av en persons etnicitet eller nationalitet är det stor risk att pojkar tillhörande etniska minoriteter hemmahörande i utsatta områden kommer att kroppsvisiteras i större utsträckning än andra ungdomar. En sådan upplevelse, framför allt om den upprepas, är skadlig för barn som inte är inblandade i brottslighet. MUCF håller med promemorians beskrivning (s. 83) om att poliskontroll i sådana fall både är diskriminerade och stigmatiserade, och kan bygga på känslan av utanförskap hos det drabbade barnet.

I detta ärende har generaldirektör Lena Nyberg beslutat. Senioranalytiker Tiina Ekman har varit föredragande.

Lena Nyberg
generaldirektör

Tiina Ekman
senioranalytiker